

Nitelik Mi, Nicelik Mi? Türkiye’de Psikoloji Lisansüstü Programlarına Yönelik Bir İnceleme

Fatma Yaşın-Tekizoğlu¹
Ankara Medipol Üniversitesi

Samî Çoksan²⁻³
Erzurum Teknik Üniversitesi

Aslı Göncü-Köse⁴
Çankaya Üniversitesi

Özet

Türkiye’deki lisansüstü psikoloji programlarının sayısı her geçen yıl hızla artmaktadır. Bununla birlikte, bu programların nitelik ve niceliklerine ilişkin YÖK’ün sunduğu resmi bir veri bulunmamaktadır. Ayrıca, psikolojinin popülaritesi üniversiteleri sürekli olarak yüksek lisans veya doktora programları açmaya yönettiren, bu programların lisansüstü program açılması için YÖK tarafından belirtilen kriterleri ne derecede sağladığı bilinmemektedir. Bu nedenle, bu çalışmada Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının sayısının, psikoloji alanlarının mevcut programlar içindeki dağılımının ve psikoloji lisansüstü programlarında yer alan öğretim elemanlarının doktora, tıpta uzmanlık veya doçentlik alanlarının ayrıntılı bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, YÖKAKADEMİK veri tabanı ve ilgili programların internet sayfaları kullanılarak Ocak-Nisan 2021 tarihleri arasında oluşturulan veri seti incelenmiş, Türkiye’de psikoloji alt alanlarında yürütülen yüksek lisans ve doktora programları ve bu programlardaki akademisyenlerin doktora, tıpta uzmanlık veya doçentlik alanları hakkında detaylı bilgiler elde edilmiştir. Toplam 34 üniversitede 86 yüksek lisans, 16 üniversitede 42 doktora programında eğitim, psikoloji alanında doktora veya doçentlik derecesi olan öğretim üyeleri tarafından verilmektedir. Buna karşın, YÖK tarafından belirlenmiş resmi gerekliliklerin aksine, toplam 44 üniversitenin 92 yüksek lisans programında ve 18 üniversitenin 19 doktora programında ilgili alanda doktora veya doçentlik derecesi olmayan öğretim üyeleri tarafından eğitim-öğretim verildiği bulunmuştur. Bu öğretim üyeleri psikiyatri ($f=78$), adli bilimler ($f=18$) veya psikolojik danışma ve rehberlik ($f=16$) gibi alanlarda doktoralarını tamamlamışlardır. Ayrıca, akademik kadrosunda psikoloji derecesi olan öğretim üyesi bulunmayan çeşitli bölümler tarafından da psikoloji lisansüstü programları açılmıştır. YÖK lisansüstü eğitim-öğretime ilişkin kural ve yönetmelikler belirlemesine rağmen, bunların her kurumda uygulanmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın araştırmacılara ve eğitim otoritelerine Türkiye’deki psikoloji eğitim-öğretimi ile ilgili politika ve uygulamalar geliştirmelerine yardımcı olabilecek bilgiler sağlaması ve rehberlik etmesi temenni edilmektedir.

Anahtar kelimeler: lisansüstü psikoloji programları, öğretim üyesi özellikleri, lisansüstü program sayısı.

Abstract

The number graduate psychology programs in Turkey have increased enormously. However, CoHE does not have official data regarding the quality and quantity of graduate programs in psychology in Türkiye. Furthermore, while the popularity of psychology leads universities to open master’s or doctoral programs continuously, it is not known how well the programs meet the criteria determined by CoHE for opening graduate programs. Therefore, this study aims to examine in detail the number of psychology graduate programs in Turkey, the distribution of psychology fields within the existing programs, and the doctoral, medical specialty or associate professorship fields of the academic staff in psychology graduate programs. For this purpose, the dataset created between January-April 2021 using the YÖKAKADEMİK database and related programs’ web-page information was examined, and detailed information was obtained about the master’s and doctoral programs in psychology subfields in Türkiye and the doctoral, medical specialty or associate professorship fields of academics in these programs. Contrary to the formal requirements enforced by the Council of Higher Education, in 92 master’s programs of 44 universities, and in 19 doctoral programs of 18 universities, education was given by faculty members who did not have a doctorate or associate professorship degree in the relevant field. These faculty members have doctoral degrees in fields such as psychiatry ($f=78$), forensic science ($f=18$), or psychological counseling & guidance ($f=16$). Additionally, psychology graduate programs were opened by various departments whose faculty did not have degrees in psychology. It is evident that although the Council of Higher Education determines rules and regulations regarding graduate education, they are not applied to every institution. This study will provide researchers and educational authorities with information and guidance that may help them improve future policies and practices regarding psychology education in Türkiye.

Keywords: psychology graduate programs, Türkiye, faculty characteristics, number of graduate programs.

Yazışma Adresi: ¹Dr. Fatma Yaşın-Tekizoğlu, Ankara Medipol Üniversitesi, Öğretim Üyesi, Psikoloji Bölümü, 06050 Altındağ / Ankara, fatma.yasin@ankaramedipol.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-1113-0930.

²Dr. Sami Çoksan, Doktora Sonrası Araştırmacı, Network for Economic and Social Trends, Western University, London, ON, Canada. scoksan@uwo.ca

³Dr. Sami Çoksan, Erzurum Teknik Üniversitesi, Öğretim Üyesi, Psikoloji Bölümü, Yakutiye/Erzurum, samicoksan@erzurum.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-2942-1506

³Prof. Dr. Aslı Gönücü-Köse, Çankaya Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Etimesgut/Ankara, agoncu@cankaya.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-7740-7958

Nitelik Mi, Nicelik Mi? Türkiye’de Psikoloji Lisansüstü Programlarına Yönelik Bir İnceleme

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de psikoloji en popüler disiplinlerden biri haline gelmiştir. Aslında tarihsel kökenleri eski olmasına rağmen psikolojinin ülkemizde bir bilim dalı olarak olgunlaşması zaman almıştır (Bolak Boratav, 2004). Buna rağmen, bugün gelinen noktada psikoloji en çok tercih edilen lisans programlarından biridir. Psikoloji yüksek lisans ve doktora programları da en çok tercih edilen lisansüstü eğitim alanları arasında yer almaya başlamış ve bu talep psikoloji lisansüstü programlarının sayısının her geçen gün hızla artmasına neden olmuştur.

Türkiye’de üniversitelerdeki öğrenci ve program sayısı hızla artarken öğretim elemanı sayısında aynı oranda artış gözlenmemektedir (Akçığıt ve Özcan-Tok, 2020). Psikoloji özelinde incelerseniz, Sümer (2016) Türkiye’deki 60 psikoloji bölümünden 42’sinin bölüm başkanıyla görüşerek yürüttüğü çalışmasında, bu bölümlerde nitelikli öğretim üyesine ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmaya göre, 2011 yılında psikoloji bölümlerinin %48’inde en az bir yüksek lisans programı ve %15’inde en az bir doktora¹ programı vardır ve bölümlerdeki toplam tam zamanlı akademik personel sayısı yalnızca 269’dur. Psikoloji lisansüstü programları bugüne oranla çok daha az sayıda olmakla birlikte bölümlerde nitelikli öğretim üyesine ihtiyaç varken (Sümer, 2016), son yıllardaki dramatik artış sonucunda oluşan akademik personel ihtiyacının ne kadar karşılandığı veya söz konusu programların kadroları oluşturulurken ilgili alanda uzmanlığın ne derece göz önünde bulundurulduğu bilinmemektedir. Uzman olmayan, diğer bir deyişle ilgili alanda doktora ya da doçentlik derecesi olmayan akademik kadroya sahip psikoloji lisansüstü programlarının akademi ve eğitim için birçok açıdan ciddi risk oluşturabilir. Bu nedenle bu çalışma, Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarına ilişkin mevcut durumun ayrıntılı bir incelemesini yapmayı amaçlamaktadır. Daha spesifik olarak, bu çalışmada Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının sayısı, psikoloji alanlarının mevcut programlar içindeki dağılımı ve psikoloji lisansüstü eğitiminde akademik kadronun nitelikleri incelenmiştir.

Bu çalışma Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının sayısını ve bu programların hangi alt alanlar-

da faaliyet gösterdiğini ortaya çıkararak ve lisansüstü eğitimdeki mevcut durumu ortaya koyarak Psikoloji Tarihi alanına katkı sunmanın yanı sıra, lisansüstü programları az sayıda veya hiç olmayan alt alanları belirleyerek bir ihtiyaç analizi yapmamızı da sağlamaktadır. Bu yolla, hangi alanlarda lisansüstü programların açılması gerektiğine dair nesnel bulguların yükseköğretim politikalarına rehberlik etmesi umulmaktadır. Psikoloji lisansüstü programlarında faaliyet gösteren akademik kadronun niteliklerini incelemek ise YÖK’ün belirlediği kriterlere uygun niteliklerde öğretim elemanlarına sahip olmadan eğitim veren programları belirleyerek, yükseköğretim politikalarına yön verilmesine ve mevcut programların iyileştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Gereken nitelikte öğretim elemanlarının bulunmadığı programlarda eğitim alan öğrencilerin, YÖK kriterlerine uygun öğretim elemanlarına sahip programlardan mezun olan bireylere kıyasla eksik bilgilerle “uzman” unvanı almalarının muhtemel olduğu düşünüldüğünde, halk sağlığı ve iyilik halinin olumsuz etkileeneceği bu duruma yönelik önlemler önem kazanmaktadır. Bu konudaki bulgular, ayrıca, gelecekteki çalışmalar için Türkiye’deki Psikoloji Tarihi alanında önemli bir veri kaynağı olacaktır.

Türkiye’de Psikoloji Lisans Eğitimi

Türkiye’de psikoloji alanındaki gelişmeler yabancı okullarda psikoloji derslerinin okutulmaya başlanması ve psikoloji ile ilgili ilk kitapların yayımlanmasıyla birlikte 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır (Gülerce, 2006). Psikolojinin bir bilim dalı olarak kabul edilmesi ise 1915 yılında İstanbul Üniversitesi’nde Alman Profesör Anschutz tarafından verilen ilk psikoloji dersiyle başlamıştır (Kağıtçıbaşı, 1994; Toğrol, 1983). Bununla birlikte, Anschutz Türkiye’de sadece 3 yıl kaldığı ve ders vermek dışında özgün önemli bir katkı yapmadığı için bazı yazarlar (ör., Gülerce, 2006) Türkiye’de psikolojinin 1919’da Şekip Tunç’un Umumi Psikoloji Kürsüsü’nün başına gelmesiyle başladığını kabul etmektedir.

Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi’nde, 1930’ların sonlarında psikoloji kürsülerinin kurulmasıyla birlikte bilimsel bir yöntem olarak anılmaya başlansa da psikoloji, kültürel ve dini nedenlerle 1960’lara kadar

¹ Bu makale boyunca geçen “doktora” kelimesi “bilim doktora (Ph.D.)” anlamında kullanılmıştır.

Türkiye’de marjinal bir çalışma alanı olarak görülmüştür (Bolak Boratav, 2004; Kağıtçıbaşı, 1994). 1960’lı yıllarda ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri’ndeki araştırmacıların ekollerini ve pozitivist paradigmayı benimseyen yeni psikoloji bölümleri kurulmuştur (Başaran ve Şahin, 1990). 1990’lı yıllarda vakıf üniversitelerinde de açılmaya başlayan psikoloji bölümlerinin sayısı her geçen yıl hızla artmaktadır. Örneğin, 2002 yılında 13 üniversitede psikoloji bölümü bulunurken (Gülerce, 2006), 2006 yılında bu sayı 30’a yükselmiştir (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2009). Türkiye’deki psikoloji bölümlerinin sayısı sadece son 20 yılda neredeyse 10 kat artmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2023) verilerine göre 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de 121 üniversitede lisans eğitimi veren psikoloji bölümü bulunmaktadır. Bölüm sayılarındaki artışa paralel olarak, lisans programlarındaki öğrenci sayısı da dramatik bir şekilde artmıştır. Öyle ki, 1990 yılında psikoloji bölümlerine 305 öğrenci kabul edilirken (Başaran ve Şahin, 1990), 2022-2023 eğitim öğretim yılında psikoloji bölümlerine kayıtlı öğrenci sayısı 47.775’e yükselmiştir.

Aslında, bu hızlı artış Türkiye’de psikoloji bölümlerinin sayısının alanda uzman olan profesyonellerin sayısına orantısız olarak arttığını işaret etmektedir. Bu durum ister istemez psikoloji lisans eğitiminin kalitesine ilişkin sorunları gündeme getirmiştir. Lisans programlarındaki kalite sorununun çözümü için Türk Psikologlar Derneği² (TPD) tarafından Psikoloji Programları Akreditasyon Birimi (PPAB) kurulmuştur. Bu birim, 2010 yılından bu yana Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından tanınan akreditasyon yetkisine dayanarak psikoloji lisans programlarını akredite etmektedir. Örneğin 2023-2024 eğitim ve öğretim yılı için Türkiye’de 14 psikoloji lisans programı TPD PPAB tarafından akredite edilmiştir (ÖSYM, 2023).

EuroPsy’nin önerdiği modele geçiş uzun yıllardır tartışılrsa da Türkiye’de psikoloji lisans eğitimi dört yılda tamamlanmaktadır. Bu bölümlerden mezun olan öğrenciler, Türkiye’de alanda psikolog olarak çalışabilmektedirler. Buna ek olarak, psikoloji lisans derecesi olanlar, hastanelerde, çocuk bakımevlerinde, adliyelerde, emniyet birimlerinde ve diğer birçok devlet kurumunda terapi ve danışmanlık gibi hizmetler de sunabilmektedir. Psikoloji bölümlerinin diğer birçok bölümden daha yüksek istihdam alanı olmasına rağmen, mezun sayısındaki hızlı artış istihdam oranını her geçen gün azaltmaktadır. Psikoloji bölümünden mezun olan öğrenci sayısı 2014 yılında 1893 iken, 2023 yılında bu sayı 6391’e çıkmıştır (Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023). Bu artışı karşılayacak hızda bir istihdam sağlanamadığı için birçok psikoloji mezunu işsiz kalmaktadır. Örneğin

psikoloji bölümü lisans mezunları 2023 yılı itibariyle yaklaşık %30 oranında kamuda istihdam edilebilmektedir. Ayrıca mezunların %74’ü ilk işleri için asgari ücret civarında maaş almaktadır. Sosyoloji ve felsefe gibi bölümlerden mezun olan kişilerle kıyaslandığında her iki gösterge de psikoloji mezunlarının aleyhinedir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi [CBIKO] Veritabanı, 2023). Lisans mezunlarının sayısına bağlı olarak lisansüstü eğitime olan talebin de arttığı düşünülebilir ve talepteki bu artış, üniversitelerin psikoloji alanında yüksek lisans programları açma talebiyle ilişkilendirilebilir.

Türkiye’de Psikoloji Lisansüstü Eğitimi

Psikoloji lisansüstü programlarının eğitim içeriği, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eğitim modeline uygun olarak ders ve araştırma süreçlerinden oluşmaktadır. YÖK Lisansüstü Yönetmeliği (2016) uyarınca, lisansüstü programlara başvuru yapılabilmesi için lisans veya lisansüstü diploması, 55 puandan az olmamak koşulu ile ilgili üniversitenin senatosu tarafından belirlenen akademik lisansüstü eğitim sınavı (ALES) puanı, üniversitelerin belirlediği lisans veya yüksek lisans not ortalaması ve yazılı sınav ve mülakat sonucu değerlendirme kriterlerine dahil edilebilmektedir.

Lisans programlarındaki artışla uyumlu olarak, Türkiye’deki lisansüstü psikoloji programlarının sayısı da önemli ölçüde artmıştır. İlk olarak, 1970’lerde lisansüstü programlarda kademeli bir artış olmuştur (Bolak Boratav, 2004). Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ege Üniversitesi’nde lisansüstü programlar açılmıştır (Acar ve Şahin, 1990). Başaran ve Şahin (1990) tarafından UNESCO için hazırlanan Türkiye’de psikolojinin durumuna ilişkin Eğitim ve Araştırma Durumu Raporu’na göre, 1990’lı yıllarda altı üniversitede en az bir psikoloji yüksek lisans programı bulunurken, doktora programları nadiren açılmıştır. Bu programlar ağırlıklı olarak klinik, gelişimsel ve sosyal psikoloji alanlarındadır (Kağıtçıbaşı, 1994). 2003-2004 akademik yılında psikoloji lisans programı olan sekiz üniversitede psikoloji lisansüstü programı bulunmaktadır. Geçmişte olduğu gibi bu dönemde de yine klinik psikoloji, sosyal psikoloji ve gelişim psikolojisi en popüler yüksek lisans programları olmuştur (Bolak Boratav, 2004). 2009-2010 yıllarında 17 üniversitede yüksek lisans, beş üniversitede doktora programı açılmıştır. Aynı zamanda bu programlarda uygulamalı psikoloji, klinik psikoloji, sosyal psikoloji, gelişim psikolojisi, genel psikoloji ve endüstri/örgüt psikolojisi yer almaktadır ve en popüler program klinik psikoloji olmuştur (Konuk ve Epözdemir, 2011). Buna

2 TPD 1976 yılında kurulmuş ve 1993 yılında Avrupa Psikolog Dernekleri Federasyonu’na (EFPA) üye olmuştur (TPD, 2023). Derneğin 6 ilde şubesi ve 10.551 daimi üyesi bulunmaktadır (DERBİS, 2023).

karşın, ilgili literatür incelendiğinde Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının güncel sayısı ve nitelikleri hakkında net bir bilgiye erişilememektedir.

Psikoloji lisansüstü programlarının kontenjanları üniversitelere göre farklılık göstermekle birlikte bu kontenjanlarda zaman içerisinde hızlı bir artış olmuştur. Örneğin, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılında psikoloji alt alanlarından herhangi birine yeni kayıt yaptıran 541’i yüksek lisans, 67’si doktora eğitimi düzeyi olmak üzere toplam lisansüstü öğrenci sayısı 608 iken, bu sayı 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı için 2935’ü yüksek lisans, 162’si doktora olmak üzere 3097’ye çıkmıştır. Ayrıca, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılında herhangi bir psikoloji alt alanında, bir lisansüstü programa kayıtlı olan 2178’i yüksek lisans, 349’u doktora düzeyi olmak üzere toplam öğrenci sayısı 2527 iken, bu sayı 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı için 6856’sı yüksek lisans, 986 doktora olmak üzere toplam 7842’dir (istatistik.yok.gov.tr).

Buraya kadar aktarılanlardan görüldüğü üzere, Türkiye’de lisans ve lisansüstü psikoloji programlarının ve bu programlara yerleşen öğrencilerin sayısında büyük bir artış vardır. Diğer yandan, üniversitelerdeki öğretim üyesi sayısındaki artış genel olarak öğrenci ve program sayısındaki artışı karşılamada yetersiz kalmaktadır (Akçayığit ve Özcan-Tok, 2020). Psikoloji lisansüstü eğitim kalitesinin akademi ve uygulama için önemli sonuçları olduğu düşünüldüğünde, lisansüstü psikoloji programlarının sayısındaki aşırı artış, özellikle bu programlardaki eğitim ve akademik personelin kalitesinin sorgulanabilir olduğu durumlarda önemli bir risk oluşturmaktadır. Lisansüstü programların açılması için YÖK tarafından belirlenen kriterler olmakla birlikte programların bu kriterleri ne kadar sağladığı bilinmemektedir. Bu nedenle bu çalışma, Türkiye’deki mevcut psikoloji lisansüstü programlarının ayrıntılı bir incelemesini yapmayı amaçlamaktadır. Diğer bir deyişle, bu çalışmada Türkiye’deki lisansüstü program sayısı, psikoloji alanlarının mevcut programlar içindeki dağılımı ve psikoloji lisansüstü programlarında yer alan öğretim elemanlarının nitelikleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Güncel Çalışma

Lisansüstü öğrencilerine nitelikli bir eğitim sunmak, programların pratik, profesyonel ve etik bir sorumluluğudur (Beers ve ark., 2012; Lumsden ve ark. 1988). Amerika Birleşik Devletleri’nde lisansüstü programların kurulmasına ilişkin üniversitelerin kendi iç düzenlemeleri mevcuttur ve bu düzenlemeler genellikle ilgili alanda yetkin bir akademik kadroya sahip olma kriterini içermektedir. Örneğin, *akademik kadronun lisansüstü dersler vermek, araştırma yürütmek ve denetlemek için yeterli sayıda olması, yayınlar aracılığıyla bilimsel üretkenliğini kanıtlaması ve lisansüstü eğitim-öğretim*

ve araştırma yürütmede deneyimli olması Illinois Üniversitesi’nin doktora program açma kriterleri arasında yer almaktadır (Graduate College-University of Illinois Urban-Champaign, 2023). Psikoloji lisansüstü programları için ek bazı düzenlemeler de mevcuttur. Örneğin, ABD’deki klinik psikoloji, danışmanlık psikolojisi ve okul psikolojisi doktora programları da Amerikan Psikologlar Birliği (APA, 2018) tarafından Sağlık Hizmetleri Psikolojisi için Akreditasyon Standartları ve Akreditasyon Çalışma Prosedürleri çerçevesinde akredite edilmektedir. Programın içeriği, amacı, müfredatı, çıktıları, öğrenci seçim süreci, öğrencilerin başarı oranları gibi faktörlerinin dikkate alındığı bu prosedürlere göre, çekirdek akademik kadroda yer alan kişilerin eğitim, öğretim ve deneyimlerinin programın akreditasyon istediği temel alan ile uyumlu olmalıdır.

Türkiye’de lisansüstü program açılabilmesi için YÖK tarafından belirtilen kriterlerin karşılanması gerekmektedir. YÖK’e göre, bir bölümde yüksek lisans programı açılabilmesi için en az ikisi doçent veya profesör olmak üzere olmak üzere toplamda en az üç öğretim üyesi olmalıdır. Ayrıca, bir anabilim dalında doktora programı açılabilmesi için en az üçü profesör veya ikisi profesör ve biri doçent olmak üzere en az altı öğretim üyesinin bulunması gerekmektedir. Hem yüksek lisans hem de doktora programları için bu öğretim üyelerinin doktoraları veya doçentlikleri, açılacak lisansüstü program alanında alınmış olmalıdır (YÖK, 2021a, 2021b). Bununla birlikte, son yıllarda sayılarının hızla arttığı tahmin edilen psikoloji yüksek lisans ve doktora programlarının bu kriterleri ne derece karşıladığı bilinmemektedir. YÖK’ün Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının nitelik ve niceliğine ilişkin gelecekteki eğitim politikalarına yön verebilecek resmi veriler bizimiz dahilinde yoktur. Literatürde araştırmacıların kendi ülkelerindeki lisansüstü psikoloji programların niteliği ve niceliği hakkında bilgi veren yayın örnekleri olmasına rağmen, (ör., Norcross ve ark., 2005), ülkemizdeki güncel durumu bu bağlamda ele alan herhangi bir yayına rastlanmamıştır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, bu çalışmanın temel amacı YÖK kriterleri temelinde Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının nicelik ve niteliklerinin incelenmesidir. Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının kapsamlı bir şekilde gözden geçirmeyi hedefleyen bu çalışmanın literatürdeki bu boşluğun giderilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Çalışmanın dört temel amacı ve araştırma soruları aşağıda detaylı olarak sunulmuştur:

- 1) Türkiye’deki psikoloji lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programı sayılarını ve bu programların bulunduğu üniversite sayılarını incelemek.
- 2) Türkiye’de psikolojinin her bir alt alanı için kaç tane lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) program

- bulunduğunu incelemek.
- 3) Türkiye’de ilgili alanda doktora veya doçentlik derecesi olan uygun sayıda öğretim üyesi tarafından yürütülen kaç tane lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) program olduğunu ve bu programlardaki öğretim üyelerinin doktora mezuniyet veya varsa doçentlik alanlarını incelemek.
  - 4) Açılan lisansüstü programlarda, yeterli sayıda ilgili alanda doktora ya da doçentlik derecesine sahip öğretim üyesi bulunmayan psikoloji lisansüstü programlarının sayısını belirlemek.

Yöntem

Örnekleme

Araştırmanın gerçekleştirildiği zaman diliminde Türkiye’de aktif olarak eğitim veren tüm üniversiteler ($N = 206$) incelenmiştir. Seksen üniversitenin (33 devlet üniversitesi ve 47 vakıf üniversitesi) APA’nın psikoloji alt alanı³ olarak adlandırdığı en az bir lisansüstü programı yürüttüğü görülmüştür. Bu üniversitelerde psikoloji alanında toplam 249 lisansüstü program bulunmaktadır ve bu programlardan 245’i veri toplama sırasında aktiftir. Tüm analizler bu 245 program ele alınarak yapılmıştır.

İşlem

İlk olarak YÖK tarafından yayınlanan Türkiye’deki üniversiteler listesi incelenmiştir. Verilerin toplandığı 2020-2021 akademik yılında, Türkiye’de ikisi eğitim-öğretim sürecini yürütmeyen 206 üniversitenin bulunduğu görülmüştür. İkinci olarak, tüm üniversitelerin tüm lisansüstü programlarının internet sayfalarını ve buna ek olarak psikoloji bölümlerinin internet sayfalarını inceleyerek psikoloji alt alanlarında lisansüstü program bulunan üniversiteleri belirlenmiştir. Üçüncü olarak, bu programlarda görev yapan öğretim üyelerinin doktora eğitim veya doçentlik bilgilerine ulaşmak için ilgili lisansüstü programların internet sitelerini incelenmiş ve öğretim üyelerinin yaklaşık %35.75’inin bilgilerine bu şekilde ulaşılmıştır⁴. İlgili internet sitelerinde öğretim üyelerinin eğitim bilgileri doğrudan doğru beyan edilmiş olarak ele alınmış; yazarlar tarafından herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. İlgili internet sitesinde akademik personel bilgisi yoksa, eksikse veya güncel değilse, Türkiye üniversitelerindeki tüm akademisyenlere ilişkin çeşitli verileri paylaştığı YÖKAKADEMİK veri tabanını kullanılmıştır. YÖKAKADEMİK veri tabanı,

Türkiye’deki herhangi bir üniversitede çalışan bütün öğretim üyelerinin bilgilerini içeren bir veri tabanıdır. Bu veri tabanındaki bilgiler, öğretim üyelerinin yükselme ve atanma kriterlerini karşıladığını göstermek ve çeşitli teşviklere başvurmak için güncellenmektedir. Ayrıca, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) gibi dış paydaşlarca desteklenen projelerin bilgilerinin veri tabanında ilgili bölüme kaydedilmesi gerekmesi nedeniyle birçok açıdan veritabanı güncelliğini korumaktadır. Öğretim üyelerinin %59.35’inin bilgilerine bu şekilde ulaşılmıştır. Bu iki kaynağı taradıktan sonra öğretim üyesinin doktora mezuniyet veya doçentlik alanı hakkında bilgi edinilememişse, YÖK’ün birçok akademisyenin yüksek lisans veya doktora tezlerine ilişkin çeşitli verileri paylaştığı bir veri tabanı olan YÖK’ün Tez Merkezi’ni kullanarak ilgili öğretim üyesinin doktora mezuniyet veya varsa doçentlik alanları belirlenmiştir. Tez Merkezi, ilgili enstitülerce kişinin tezinin ve tez bilgilerinin yüklendiği bir internet sitesidir. Buradan belirli yıllar aralığındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin içeriklerine, alanlarına ve çeşitli bilgilerini erişilebilmektedir. Öğretim üyelerinin %4.15’inin bilgilerine ise bu şekilde ulaşılmıştır.

Tüm bu araştırmalara rağmen, lisansüstü program kadrosuna veya bir öğretim üyesi ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılmadığında, üniversitenin internet sitesinin tüm sayfalarının Google önbelleğe alınmış sürümleri incelenmiştir. Yeterince bilgi edinilemediyse son olarak web.archive.org internet sitesinden son iki yılda lisansüstü programın arşivlenen sayfaları incelenmiştir. Buna rağmen bilgiye ulaşamadıysak bu bilgiye ulaşılmadığı veri setinde belirtilmiştir. Detaylı bilgilerine erişilemeyen öğretim üyesi oranı %0.75’tir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi YÖK yönetmeliğine göre, bir bölümde yüksek lisans programı açılabilmesi için en az ikisi doçent veya profesör olmak üzere en az üç öğretim üyesinin bulunması gerekir. Diğer yandan, bir anabilim dalında doktora programı açılabilmesi için en az üçü profesör veya ikisi profesör ve biri doçent olmak üzere en az altı öğretim üyesinin bulunması gerekir. Bu öğretim üyelerinin doktora veya doçentliklerinin, açılacak yüksek lisans programının alanında olması gerekir. Örneğin bu şartı sağlamak adına klinik psikoloji yüksek lisans programının açılması için en az ikisi doçent veya profesör olan üç öğretim üyesinin ya doktora ya da doçentlik dereceleri klinik psikoloji alanında olmalıdır. Klinik psikoloji doktora programı açılması için ise en az üçü profesör veya ikisi profesör ve biri doçent olan

3 APA tarafından psikolojik danışma ve rehberlik bir psikoloji alt alanı olarak ifade edilse de bu program Türkiye’de Eğitim Fakültelerinde faaliyet gösteren ayrı bir lisans programıdır (ayrıntılı bilgi için Tartışma bölümüne bakınız). Bu programın lisansüstü programı Türkiye’de geleneksel bir psikolojik danışma psikolojisi müfredatı sunmamaktadır. Bu nedenle Eğitim Fakültelerinde açılan psikolojik danışma ve rehberlik lisansüstü programları bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

4 Aynı akademisyen birden fazla programda görevli olabildiği için frekanslar yerine yalnızca yüzdeler verilmiştir. Yüzde hesaplamalarında her öğretim üyesi tek bir programa dahil edilmiştir.

altı öğretim üyesinin doktora ya da doçentlik dereceleri klinik psikoloji alanında olmalıdır. Bu minimum şartları sağlamak kaydıyla daha fazla öğretim üyesi bulunan programlarda, fazla sayıda bulunan öğretim üyelerinin doktora eğitim alanları veya doçentlik alanlarına ilişkin bir gereklilik bulunmamaktadır. Bu ölçütleri taşımadığı halde açılan yüksek lisans ve doktora programları, ilgili alanda uzmanlığa sahip uygun sayıda öğretim üyesi tarafından eğitim verilmeyen programlar olarak kodlanmıştır. Diğer bir deyişle, bir öğretim üyesinin uzmanlığı doktora mezuniyet alanı veya varsa doçentliğini aldığı alan olarak değerlendirilmiştir. Eğer öğretim üyesi eğitim verdiği psikoloji alt alanından doktora eğitimine veya doçentliğe sahip değilse, bu öğretim üyesi ilgili alanda uzmanlığa sahip olmayan öğretim üyesi olarak kodlanmıştır. Metin boyunca uzmanlık kavramı bu bağlamda kullanılmıştır. Veri bu yöntem kullanılarak Ocak-Nisan 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Mevcut çalışmanın ön kaydına şuradan erişilebilir: https://osf.io/3famh/?view_only=6d61824ef627401da4d8c3e92a4a2fde Tüm tanımlayıcı istatistikler Jamovi 1.6.23 (R Core Team, 2021; The jamovi project, 2021) kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bulgular, Türkiye’de 76 üniversitenin psikolojinin en az bir alt alanında yüksek lisans programı sunduğunu ortaya koymuştur. Bu üniversiteler toplamda 182 farklı yüksek lisans programı sunmaktadır. Klinik psikoloji ($f = 67$), genel psikoloji ($f = 41$) ve endüstri-örgüt psikolojisi ($f = 13$) en fazla yüksek lisans açılan psikoloji alt alanları olmuştur. Öte yandan, 34 üniversite psikolojinin en az bir alt alanında doktora programı sunmaktadır. Bu üniversitelerin toplam 65 farklı doktora programı vardır. Klinik psikoloji ($f = 20$), genel psikoloji ($f = 7$) ve sosyal psikoloji ($f = 7$) en fazla doktora programı açılan psikoloji alt dallarıdır. Türkiye’de psikoloji alt dallarında yürütülen yüksek lisans ve doktora programlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur⁵.

Bir psikoloji yüksek lisans veya doktora programında görev yapan ve psikolojinin bir alt alanında doktorasını tamamlamış öğretim üyelerinin uzmanlık alanlarına ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Toplam 34 üniversitede 86 yüksek lisans, 16 üniversitede 42 doktora programında eğitim YÖK kriterlerini karşılamaktadır. Öte yandan 44 üniversitedeki 92 yüksek lisans programında ise ilgili alanda uzmanlığı olmayan öğretim üyeleri tarafından eğitim sürdürülmektedir⁶. Bu programlarda uzmanlığı psikolojinin bir alt alanı olan öğretim üyelerinin alt alanları çoğunlukla genel psikoloji ($f = 40$) ve klinik psikolojidir ($f = 19$). Öte yandan, psikolojinin herhangi bir alt alanında uzmanlığı olmayan öğretim üyeleri daha çok psikiyatri ($f = 78$), adli bilimler ($f = 18$) veya psikolojik danışma ve rehberlik ($f = 16$) alanlarında uzmandır. Buna ek olarak, 18 üniversitede 19 doktora programında eğitim ilgili alanda uzmanlığı olmayan öğretim üyeleri tarafından verilmektedir. Bu programlarda da yüksek lisans programlarına benzer şekilde psikoloji uzmanlık alanları çoğunlukla genel psikoloji ($f = 17$) ve klinik psikoloji ($f = 13$) olmuştur. Öte yandan, psikolojinin herhangi bir alt alanında uzmanlığı olmayan öğretim üyelerinin daha çok psikiyatri ($f = 22$), işletme, yönetim, kamu yönetimi ve ilgili bilimler ($f = 12$) veya çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri alanlarında uzman olduğu görülmektedir. ($f = 10$). Ayrıntılı bilgi Tablo 3’te sunulmuştur.⁷

Psikolojinin bir alt alanı olmasına rağmen 18 yüksek lisans programı psikoloji alt alanı olmayan bir anabilim dalı altında açılmıştır. Bu yüksek lisans programları psikiyatri ($f = 6$), çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri ($f = 4$) ve ilahiyat ($f = 3$) gibi disiplinler ile ilişkili olan anabilim dalları altında yer almaktadır. Ayrıca, dokuz doktora programı psikolojinin bir alt alanında olmakla birlikte psikoloji alt alanı olmayan bir anabilim dalı altında açılmıştır. Bu doktora programları, siyaset ve kamu yönetimi ($f = 3$), ilahiyat ($f = 2$), sosyoloji ($f = 1$) gibi disiplinler ile ilişkili olan anabilim dallarınca yürütülmektedir. Psikoloji alt alanı olmayan anabilim dallarınca açılan psikoloji lisansüstü programlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tartışma

Bu çalışma Türkiye’de psikoloji lisans programlarının (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10169>) yanı sıra, lisansüstü programlarının sayısının da son yıllarda dramatik biçimde arttığını gös-

5 Lisansüstü eğitimde programlar kendi isimleriyle açılacakları gibi, genel psikoloji ya da psikoloji adıyla açılıp bir eğitim alanı (track) olarak sunulabilmektedir. Örneğin ODTÜ’de lisansüstü programlar “psikoloji” adıyla açılmakta, buradan mezun olan öğrencilerin diplomalarında bu ibare bulunmaktadır. Ancak bu programlarda klinik psikoloji, sosyal psikoloji veya bilişsel psikoloji gibi eğitim alanları sunulmaktadır. Bu durumdaki üniversitelerin eğitim alanlarını da bir lisansüstü programı olarak ele alınmıştır. Ancak üniversite herhangi bir şekilde bu eğitim alanlarını belirtmemişse, bu programlar genel psikoloji ismiyle kodlanmıştır.

6 Yukarıda da belirtildiği gibi bu programlar YÖK tarafından belirlenen kriterlere uymadığı için bu şekilde ifade edilmektedir. Örneğin bir klinik psikoloji yüksek lisans programının akademik kadrosu, doktorası veya doçentliği klinik psikoloji alanından olan ikisi doçent (veya profesör) olmak üzere en az üç öğretim üyesinden oluşmuyorsa, o program burada belirtilmiştir.

7 Programın başka bir bilim dalı altında açılıp açılmaması, bu değerlendirme kapsamında değildir. Örneğin psikiyatri altında açılan bir klinik psikoloji yüksek lisans programında doktorası veya doçentliği klinik psikoloji alanından olan en az ikisi doçent veya profesör olan 3 öğretim üyesi mevcutsa, bu programlar da YÖK kriterlerini karşılayan programlar olarak ele alınmıştır.

Tablo 1. Psikoloji Alt Alanlarını İçeren Yüksek Lisans ve Doktora Programları Hakkında Detaylı Bilgiler

Yüksek Lisans Programları	<i>f</i>	Doktora Programları	<i>f</i>
Klinik Psikoloji	67	Klinik Psikoloji	20
Genel Psikoloji	41	Genel Psikoloji	7
Endüstri ve Örgüt Psikolojisi	13	Sosyal Psikoloji	7
Gelişim Psikolojisi	10	Gelişim Psikolojisi	6
Sosyal Psikoloji	9	Deneysel Psikoloji	5
Uygulamalı Psikoloji	5	Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*	4
Bilişsel Psikoloji	5	Bilişsel Psikoloji	3
Deneysel Psikoloji	5	Politik Psikoloji	3
Aile Danışmanlığı	3	Bireysel ve Toplumsal Psikoloji	2
Adli Psikoloji	3	Din Psikolojisi	2
Sağlık Psikolojisi	3	Uygulamalı Psikoloji	1
Sporda Psikososyal Çalışmalar	3	Davranışsal Nörobilim	1
Din Psikolojisi	3	Adli Psikoloji	1
Bağımlılık Psikolojisi	2	Sağlık Psikolojisi	1
Çift ve Aile Terapisi	2	Psikometri	1
Havacılık Psikolojisi	1	Trafik ve Ulaşım Psikolojisi	1
Siberpsikoloji	1		
Eğitim Psikolojisi	1		
İnsan Psikolojisi ve İletişim	1		
Tıbbi Psikoloji	1		
Nörobiyopsikoloji	1		
Nöropsikoloji	1		
Trafik ve Ulaşım Psikolojisi	1		
Toplam	182	Toplam	65

* Yalnızca bir program aktiftir.

termektedir. Bununla birlikte, bu programların sayısının artması özellikle psikoloji alanında nitelikli akademik personel sayısının sınırlı olması nedeniyle programların kalitesine yönelik çeşitli eleştirileri gündeme getirmiştir. Psikolojide yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin hem akademi hem de uygulama alanında hayati etkileri vardır. Buradan yola çıkarak bu çalışmada, Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programlarının sayı, yapı ve öğretim üyesi özelliklerini incelemek amaçlanmıştır.

Türkiye’deki psikoloji lisansüstü programları arasında klinik psikoloji yüksek lisans ve doktora programları en yüksek frekansa sahiptir. Klinik psikolojinin tüm dünyada psikolojinin en popüler alanlarından biri olduğu göz önüne alındığında, bu bulgu şaşırtıcı değildir (Konuk ve Epözdemir, 2011; Norcross ve ark., 2005). Diğer yandan, Norcross ve arkadaşlarına göre (2005), ABD’de en fazla yüksek lisans programı danışmanlık psikolojisi alanındadır, bunu sırasıyla klinik psikoloji ve endüstriyel-örgütsel psikoloji izlemektedir. ABD ve diğer birçok

ülkenin aksine, Türkiye’de danışmanlık psikolojisi alanında lisansüstü programlar bulunmamaktadır. Dolayısıyla, ülkemizde var olması ve yaygınlaşması gereken lisansüstü alanlarından birinin danışmanlık psikolojisi olduğu söylenebilir. Endüstri ve örgüt psikolojisi Türkiye’deki psikoloji yüksek lisans programları arasında ikinci sırada yer almasına rağmen, bu alanda yalnızca bir aktif doktora programının olması ise bir diğer dikkat çekici noktadır. Ayrıca, endüstri ve örgüt psikolojisi alanındaki yüksek lisans programlarının sayısı diğer ülkelerdeki programların sayısından, özellikle ABD’dekilerden, çok daha azdır (Michalski ve ark., 2019; Norcross ve ark., 2005). Endüstri ve örgüt psikolojisinin özellikle Batılı ülkelerde en popüler ve en yüksek gelir getiren psikoloji meslekleri arasında yer aldığı göz önüne alındığında, bu bulgular endüstri ve örgüt psikolojisinin Türkiye’de henüz hem akademi hem de uygulamada çok fazla kabul gören bir alan olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu alanda çalışan akademisyen sayısının az olmasının ilgili

Tablo 2. Psikolojinin Bir Alt Alanında Yüksek Lisans ya da Doktora Eğitimi Veren Öğretim Üyelerinin Uzmanlık Alanları

Yüksek Lisans Programları		Doktora Programları	
Psikoloji ile İlişkili Uzmanlık	f	Psikoloji ile İlişkili Uzmanlık	f
Genel Psikoloji	143	Genel Psikoloji	80
Klinik Psikoloji	57	Klinik Psikoloji	27
Sosyal Psikoloji	25	Sosyal Psikoloji	14
Deneysel / Bilişsel Psikoloji	21	Deneysel / Bilişsel Psikoloji	11
Gelişim Psikolojisi	16	Gelişim Psikolojisi	7
Uygulamalı Psikoloji	9	Uygulamalı Psikoloji	6
Eğitim Psikolojisi	7	Eğitim Psikolojisi	3
Endüstri ve Örgüt Psikolojisi	5	Psikometri	3
Din Psikolojisi	4	Din Psikolojisi	2
Aile Terapisi	4	Endüstri ve Örgüt Psikolojisi	2
Psikometri	4	Biyopsikoloji	1
Biyopsikoloji	1	Sağlık Psikolojisi	1
Kültürlerarası Psikoloji	1		
Nöropsikoloji	1		
Sağlık Psikolojisi	1		
Spor ve Antrenman Psikolojisi	1		
Trafik ve Ulaşım Psikolojisi	1		

yüksek lisans ve doktora programlarının azlığına neden olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de bu alanda çok az sayıda lisansüstü program bulunduğundan, bu alanda uzmanlaşmak isteyen kişiler endüstri ve örgüt psikolojisi alanında yüksek lisans veya doktora yapmak için yurt dışına (özellikle ABD’ye) gitmeyi tercih etmektedir. Türkiye’de endüstri ve örgüt psikolojisi hala yeterince iyi tanınmadığı ve endüstri ve örgüt psikologları gerekli konularda istihdam edilmediği için bu kişiler genellikle geri dönüp akademisyen veya uygulayıcı olarak çalışmayı tercih etmemektedir. Ülkemizde alanında uzman öğretim elemanlarına sahip endüstri ve örgüt psikolojisi lisansüstü programlarının sayısının azlığı bir noktada bu döngüyle de ilişkili olabilir.

Çalışmanın bulgularına göre, psikoloji doktora programlarının çoğunun öğretim kadrosu ilgili alanda uzmanlığa sahip olsa da 65 doktora programının 19’unda öğretim üyelerinin tamamı veya büyük bir çoğunluğu psikoloji dışındaki disiplinlerde doktora veya doçentlik derecesine sahiptir. Ayrıca, yüksek lisans programlarının çoğunun öğretim kadrosunun sunulan psikoloji alanında uzmanlığının olmadığı görülmüştür. Bahsi geçen öğretim üyelerinin çalışma alanları Batı Dilleri ve Edebiyatı’ndan Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri’ne kadar farklılık göstermektedir.

Psikolojinin disiplinler arası bir alan olduğu (Williams ve Kolupke, 1986) ve psikolojideki araştırma ve uygulamanın, sosyal psikoloji ve sağlık psikolojisi gibi birçok alanda multidisipliner bir yaklaşım gerektirdiği bilinmektedir (Ragin, 2015). Bununla birlikte, YÖK’ün konuyla ilgili resmi gerekliliklerinin dikkate alınmadığına, açılan lisansüstü programda uzmanlığa sahip uygun sayıda öğretim üyesi bulunmamasına, ilgili eğitimlerin bambaşka disiplinlerden gelen uzmanlarca verilmesine yönelik olası sorunlara da dikkat çekmek gerekmektedir. Burada önerimiz, ilgili alanda minimum sayıda öğretim üyesine ek olarak farklı disiplinlerdeki araştırmacıların eğitim sürecine katılmasıdır. Örneğin, klinik psikoloji yüksek lisans eğitimi için, klinik psikoloji alanında uzman olan öğretim üyelerine “ek olarak” farklı disiplinlerdeki araştırmacıların eğitim sürecine dahil olmasıyla multidisipliner hale getirilmesi önerilmektedir. Türkiye’de bazı üniversitelerde klinik psikoloji yüksek lisans programlarında, doktora ya da doçentlik derecesi klinik psikoloji alanında (ve hatta psikolojinin herhangi bir alt alanında) olmayan öğretim üyelerince bu eğitimin sağlanmasının, multidisipliner olmakla ilişkili olmadığı ve bu sürecin zararlarının eğitimi ve uygulaması için potansiyel zararlarının olacağı öngörülmektedir. Elbette bu zararların başında, öğretim

Tablo 3. YÖK Yönetmeliğine Göre Yeterliliklere Sahip Olmadıkları Halde Psikoloji Yüksek Lisans Programı Açan Programlardaki Öğretim Üyelerinin Uzmanlık Alanları

Yüksek Lisans Programları	f	Doktora Programları	f
Psikoloji ile İlişkili Uzmanlık		Psikoloji ile İlişkili Uzmanlık	
Genel Psikoloji	40	Genel Psikoloji	17
Klinik Psikoloji	19	Klinik Psikoloji	13
Sosyal Psikoloji	8	Deneysel / Bilişsel Psikoloji	3
Deneysel Psikoloji	4	Sosyal Psikoloji	3
Eğitim Psikolojisi	4	Din Psikolojisi	1
Endüstri ve Örgüt Psikolojisi	2	Endüstri ve Örgüt Psikolojisi	1
Gelişim Psikolojisi	1	Eğitim Psikolojisi	1
Uygulamalı Psikoloji	1	Sağlık Psikolojisi	1
Sağlık Psikolojisi	1		
Diğer Alanlarda Uzmanlık		Diğer Alanlarda Uzmanlık	
Psikiyatri	78	Psikiyatri	22
Adli Bilimler	18	İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi ya da İlişkili Alanlar	12
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	16	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	10
Eğitim Bilimleri	15	Adli Bilimler	9
Felsefe, İlahiyat ya da İlişkili Alanlar	11	Felsefe, İlahiyat ya da İlişkili Alanlar	8
İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi ya da İlişkili Alanlar	10	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	5
Biyoloji ya da İlişkili Alanlar	4	Sosyoloji	5
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	6	Eğitim Bilimleri	5
Nörobilimler	5	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	3
Fizyoloji	3	Biyoloji	1
Dahili Tıp Bilimleri	2	Çevre Bilimleri	1
Organizasyonel Davranış	2	Danışmanlık Eğitimi	1
Batı Dilleri ve Edebiyatı	1	Hukuk	1
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri	1	Nöroloji	1
Farmakoloji	1	Organizasyonel Davranış	1
İletişim Bilimleri	1	Medikal Farmakoloji	1
Sosyal Çalışma	1		
Sosyoloji	1		
Acil Tıp	1		
Spor Bilimleri	1		

Not. Yüksek Lisans Programları'nda 41, Doktora Programları'nda 15 öğretim üyesinin bilgilerine incelenen hiçbir veri tabanında rastlanmamıştır.

üyelerinin yetkin olmadıkları bir alanda öğrencileri eksik, hatta yanlış yönlendirmeleri gelmektedir. Eksik veya yanlış bilgiler edindikleri halde “uzmanlık” derecesi olarak yüksek lisans veya doktora programlarından mezun olan bireyler, bilinçli veya bilincinde olmadan kendi danışanlarına yarar sağlayamama ve hatta zarar verme potansiyeli taşıyacaklardır. Bu gibi programların bir diğer zararı ise, yüksek lisans veya doktora programında eğitim gören öğrencilerin aynı süre içerisinde ve benzer yoğunlukta emek harcayarak daha nitelikli bir

eğitim alma haklarının ellerinden alınmasıdır.

Bu çalışmanın bulguları, Türkiye’de, en azından psikoloji alanında, YÖK tarafından uygulanan resmi öğretim kadrosu gereklilikleri karşılanmamasına rağmen, birçok lisansüstü programının açılmasına izin verildiğini göstermiştir. Partikülerizm, iç-grup yanlılığı ve kuralların herkese değil, belli kurum ve kişilere uygulanması, Türkiye gibi neo-geleneksel sistemlerin temel özelliklerindedir (Hotho, 2014; Wasti ve Önder, 2021) ve ne yazık ki eğitim alanında bile resmi kurallar ve dü-

Tablo 4. Psikoloji Alt Alanı Olmasına Rağmen Psikoloji Dışında Farklı Anabilim Dallarında Açılan Lisansüstü Programlar Hakkında Ayrıntılı Bilgiler

Yüksek Lisans Programları			
Anabilim Dalının İlişkili Olduğu Bölüm	F_{toplam}	Sunulan Program	f
Psikiyatri	6	Klinik Psikoloji	6
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	4	Çalışma Psikolojisi ve İnsan Kaynakları	2
		Yönetim ve Çalışma Psikolojisi	2
İlahiyat	3	Din Psikolojisi	3
Spor Bilimleri	2	Sporla Psikososyal Alanlar	2
Eğitim Bilimleri	1	Eğitim Psikolojisi	1
İletişim	1	İnsan Psikolojisi ve İletişim	1
Sağlık Bilimleri	1	Sağlık Psikolojisi	1
Doktora Programları			
Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi	3	Politik Psikoloji	3
İlahiyat	2	Din Psikolojisi	2
Sosyoloji	1	Bireysel ve Toplumsal Psikoloji	1
Psikiyatri	1	Klinik Psikoloji	1
Eğitim Bilimleri	1	Bireysel ve Toplumsal Psikoloji	1
Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler	1	Genel Psikoloji	1

Not. Havacılık Psikolojisi Yüksek Lisans programına ilişkin bilgiler hiçbir veri tabanında yer almamaktadır.

zenlemeler partiküler bir şekilde uygulanmaktadır. Bu araştırmanın bulguları, merkezi yapıya sahip bir kural koyucu olan YÖK’ün, koyduğu kurallar doğru olduğu durumlarda gereken denetleme mekanizmasını tam olarak sağlayamadığını ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, programların açılması için gereken minimum kriterleri belirleyen kurum olan YÖK, kendi koyduğu kurallara uygun olmayan programların açılmasına onay verebilmektedir. Bu gibi programların açılmasına onay verilebildiği ve mevcut programlarla ilgili gereken denetlemeler yapılmadığı veya eksik yapıldığı için, bazı üniversitelerde psikoloji lisansüstü eğitimi olması gerektiği gibi, programın açıldığı alanda uzmanlığa sahip ve yeterli sayıda öğretim üyesi tarafından yürütülürken, bazı üniversitelerde YÖK’ün kuralları uygulanmamaktadır. Ancak, bu farklı nitelikteki programlardan mezun olan öğrenciler çok farklı bilgi ve yetkinlik seviyelerine sahip olmalarına rağmen, aynı uzmanlık unvanını (ör., klinik psikolog) kazanmaktadır. Ayrıca, bir bölümdeki öğretim üyelerinin hem lisans hem de lisansüstü eğitim verdiği düşünüldüğünde, bu bulgular Türkiye’de her düzeydeki psikoloji eğitiminin geleceği açısından endişe vericidir.

Bulgular, psikoloji alanında 18 yüksek lisans ve 9 doktora programının psikiyatri, eğitim bilimleri, iletişim, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ilahiyat, siyaset ve kamu yönetimi ve sosyoloji gibi çeşitli anabilim

dalları tarafından açıldığını ortaya koymuştur. Örneğin, tıp fakültelerinin psikiyatri anabilim dallarında klinik psikoloji yüksek lisans programları, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri anabilim dallarında iş psikolojisi yüksek lisans programları ve ilahiyat anabilim dallarında din psikolojisi yüksek lisans programları açılmıştır. Ayrıca, Türkiye’de siyaset psikolojisi alanındaki tüm doktora programları, psikoloji yerine siyaset ve kamu yönetimi anabilim dalları tarafından açılmıştır. Bu programlarda doktora ya da doçentliği ilgili alandan olan neredeyse hiçbir öğretim üyesi bulunmamaktadır. İlginç bir şekilde, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri anabilim dallarından biri genel psikoloji alanında doktora programı bile sunmaktadır. Psikoloji anabilim dallarında bile yeteri kadar nitelikli öğretim elemanı bulunmadığı yönündeki bulgularımız dikkate alındığında, bu anabilim dallarında psikolojinin bu alanlarını öğretecek nitelikli akademik personele sahip olduğunu varsaymak pek mümkün değildir. Dolayısıyla bu sonuçlar, Türkiye’de en azından psikoloji alanında lisansüstü eğitime ilişkin YÖK tarafından belirlenmiş kurallar ve düzenlemeler olmasına rağmen, bu kuralların her kurumda uygulanmadığını ortaya koymaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, bu durumun diğer alanlardaki yüksek lisans ve doktora programları ile lisans ve önlisans programları için de geçerli olup olmadığı araştırılabilir. Bu çalışmaların bulgularının psikoloji alanıyla ilgili bulgularımızla

tutarlı olması durumunda, Türkiye'deki yükseköğretim modelinin genel bir değişime ve kötüleşmeye gittiği söylenebilir ve önlem ve müdahale yöntemleri tartışılmalıdır. Diğer yandan, bu durum sadece psikoloji alanı için geçerli ise, bu alandaki önlem ve denetlemelerin artırılması gündeme alınmalıdır.

Gelecekteki çalışmalar için bir diğer önerimiz, farklı anabilim anabilim dalları tarafından açılan yüksek lisans ve doktora programlarının müfredat ve ders içeriklerinin, psikoloji anabilim dalları tarafından açılan yüksek lisans ve doktora programlarının müfredat ve ders içerikleriyle karşılaştırmalı analizlerinin yapılmasıdır. Bu analizler farklı anabilim dalları tarafından yürütülen lisansüstü programlarının, psikoloji lisansüstü eğitimine ne derecede uygun olduğu konusunda değerli bilgiler sunacaktır.

Sınırlılıklar ve Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye'deki psikoloji lisansüstü programlarının sayısı, yapısı ve öğretim üyeleri ile ilgili özellikler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bununla birlikte, lisansüstü programlar kabul kriterleri, kontenjanlar, kabul, kayıt ve devam oranları açısından temel farklılıklar göstermektedir. Ancak araştırmanın odağı dışında kaldığı için lisansüstü programların bu özellikleri hakkında veri toplanmamıştır. Gelecekteki çalışmalarda, bu özelliklerin devlet ve vakıf üniversiteleri arasındaki farklarla birlikte alt alan bazında incelenmesi önerilmektedir.

Araştırmanın verileri, ilgili programların internet siteleri, YÖKAKADEMİK ve YÖK Tez Merkezi'nden elde edilerek oluşturulmuştur. Her ne kadar bu veri tabanları arasında çapraz kontroller ile ilerlese de her birinin güncel olmama ya da hatalı bilgi içerme olasılığı mevcuttur. Örneğin internet sitesinde öğretim üyesinin doktora mezuniyet alanı yanlış girilmiş olabilir veya YÖKAKADEMİK bilgileri güncel olmayabilir. Bu nedenle araştırmanın bulguları değerlendirilirken bu kısıtlılığa dikkat edilmelidir. Gelecekte bu verilerin kamuya açılması ile daha sistematik değerlendirmeler yapılabilir.

Ayrıca, YÖK tarafından belirlenen öğretim kadrosuna ilişkin kriterleri karşılamadan lisansüstü program açabilen üniversiteler ile resmi kurallara uyarak lisansüstü program açan üniversitelerin özelliklerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması da ilgi çekici bir araştırma konusu olabilir. Son olarak, uzmanlık alanı psikoloji olmayan öğretim elemanları tarafından açılan yüksek lisans programları ile psikoloji dışındaki bölümler tarafından açılan yüksek lisans programlarından mezun olanların istihdam ve yurtiçi ve yurtdışı doktora programlarına kabul oranlarının araştırılması, hem Türkiye'de psikoloji lisansüstü eğitimine ilişkin alanyazına hem de gelecekteki öğrencilerin kariyer kararlarına katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma Türkiye'de psikoloji lisansüstü programlarının sayısının son yirmi yılda dramatik biçimde arttığını ortaya koymaktadır. Diğer ülkelere benzer şekilde, klinik psikoloji en popüler lisansüstü çalışma alanları arasındadır. Bununla birlikte, endüstri ve örgüt psikolojisi ve gelişim psikolojisi gibi evrensel olarak popüler olan diğer alanlar, temel olarak nitelikli akademik personelin çok az olması nedeniyle bu programlar arasında yeterince temsil edilemiyor gibi görünmektedir. Öte yandan, lisansüstü programların sayısındaki artışın, yüksek lisans programlarının çoğunda ve bazı doktora programlarında ilgili alanlarda uzman öğretim kadrosu olmaması nedeniyle, bu programların kalitelerinin sorgulanabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, diğer bölümler tarafından psikoloji alanında çeşitli lisansüstü programlar açılmaktadır ve bu süreç psikoloji eğitim ve uygulamalarını olumsuz etkileyecek potansiyel tehlikeler yaratmaktadır. Bu çalışmanın, gelecekteki araştırmacılara, psikoloji alanındaki hem lisans hem de lisansüstü programlarının özelliklerini inceleyen ve mevcut durumu ortaya koyan çalışmalar yapma konusunda ilham vermesi umulmaktadır. Konuyla ilgili mevcut çalışma ve gelecekte yapılacak çalışmaların, araştırmacılara ve eğitim otoritelerine, Türkiye'de psikoloji eğitimi ile ilgili gelecekteki politika ve uygulamaları geliştirmelerine yardımcı olabilecek bilgileri ve rehberliği sağlaması ümit edilmektedir.

Teşekkür

Veri seti hazırlama sürecinde bize yardım eden başta Gülin YILDIZ olmak üzere öğrencilerimiz Tuğçe TUĞCU, Fatih OSAL, Merve SARAÇOĞLU, Dildar Nisa ARDIÇ ve Şevval YILDIZ'a teşekkür ederiz. Araştırmada kullanılan veri seti güncellenerek <https://osf.io/zrd3h/> adresinde paylaşılmaktadır.

Kaynaklar

- Acar, G. ve Şahin, D. (1990). Psychology in Turkey. *Psychology and Developing Societies*, 2(2), 241-256. <https://doi.org/10.1177/097133369000200206>
- Akçığıt, U. ve Özcan-Tok, E. (2020). Türkiye Bilim Raporu. Türkiye Bilimler Akadmeisi Yayınları, TÜBA Raporları No: 43. <https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/raporlar/Tu%CC%88rkiye%20Bilim%20Raporu.pdf>
- Amerikan Psikologlar Birliği (APA). (2006). Guidelines and Principles for Accreditation of Programs in Professional Psychology (G&P). Retrieved from <http://www.apa.org/ed/accreditation/about/policies/guiding-principles.pdf>
- Amerikan Psikologlar Birliği (APA). (2018). Standards of Accreditation for Health Service Psychology and Accreditation Operating Procedures. <https://irp.cdn-website.com/a14f9462/files/uploaded/standards-of-accreditation.pdf>
- Başaran, F. ve Şahin, N. (1990). Psychology in Turkey: Country status report. G. Shouksmith & E. A. Shouksmith (Ed.), *Social and Human Science in Asia and Pacific RUSHAP Series*, 34. UNESCO: Bangkok.
- Beers, M. J., Hill, J. C. ve Thompson, C. A. (2012). The STP guide to graduate training programs in the teaching of psychology (2nd ed.). Retrieved from the Society for the Teaching of Psychology Web Site: <https://teachpsych.org/ebooks/gst2012/index.php>
- Bolak-Boratav, H. (2005). Psychology at the cross-roads: The view from Turkey. M. J. Stevens & D. Wedding (Ed.), *The handbook of international psychology* içinde (s. 335-354). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203323595>
- Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS). (2023). <https://derbis.dernekler.gov.tr/Panel>
- Graduate College-University of Illinois Urban-Champaign. (2023). Handbook 2023-2024. <https://grad.illinois.edu/sites/grad.illinois.edu/files/pdfs/handbook.pdf#new-degree-programs>
- Gülerce, A. (2006). History of psychology in Turkey as a sign of diverse modernization and global psychologization. A. C. Brock (Ed.), *Internationalizing the history of psychology* içinde (s. 75-93). New York University Press.
- Hotho, J. J. (2014). From typology to taxonomy: A configurational analysis of national business systems and their explanatory power. *Organization Studies*, 35(5), 671-702. <https://doi.org/10.1177/0170840613502767>
- <https://www.bps.org.uk/sites/www.bps.org.uk/files/Policy/Policy%20-%20Files/Psychology%20Careers%20Guide.pdf>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1994). Psychology in Turkey. *International Journal of Psychology*, 29(6), 729-738. <https://doi.org/10.1080/00207599408246562>
- Konuk, E. ve Epoezdemir, H. (2011). "Psychology has a long past but a short history" Turkey, as an example. *Revista Argentina de Clinica Psicologia*, 20(1), 99-102.
- Lumsden, E. A., Grosslight, J. H., Loveland, E. H. ve Williams, J. E. (1988). Preparation of graduate students as classroom teachers and supervisors in applied and research settings. *Teaching of Psychology*, 15(1), 5-9.
- Michalski, D. S., Cope, C. ve Fowler, G. A. (2019). Graduate Study in Psychology Summary Report: Admissions, Applications, and Acceptances. American Psychological Association.
- Norcross, J. C., Kohout, J. L. ve Wicherski, M. (2005). Graduate study in psychology: 1971-2004. *American Psychologist*, 60(9), 959-975. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.60.9.959>
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM). (2009). OSYS Tercih Kılavuzu. ftp://dokuman.osym.gov.tr/2009/2009_OSYS_TERCIH_KILAVUZU/tablo4.pdf
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM). (2023). YKS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2023/YKS/TERCIH/kkilavuz27072023di.pdf>
- Ragin, D. F. (2015). *Health psychology: An interdisciplinary approach to health*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315664941>
- R Core Team (2021). R: A Language and environment for statistical computing. (Version 4.1) [Bilgisayar yazılımı]. <https://cran.r-project.org>.
- Sümer, N. (2016). Rapid growth of psychology programs in Turkey: Undergraduate curriculum and structural challenges. *Teaching of Psychology*, 43(1), 63-69. <https://doi.org/10.1177/0098628315620886>
- The jamovi project (2021). jamovi. (Version 1.6) [Bilgisayar yazılımı]. <https://www.jamovi.org>.
- Toğrol, B. (1987). History of Turkish psychology. *Psikoloji Çalışmaları*, 15, 1-7.
- Türk Psikologlar Derneği (TPD). (2023). Türk Psikologlar Derneği Tarihçesi. <https://www.psikolog.org.tr/tr/kurumsal/tarihce/>
- Türk Psikologlar Derneği (TPD). (2022). Psikologlar Meslek Yasası Taslağı. <https://www.psikolog.org.tr/tr/haberler/www/psikologlar-meslek-yasasi-taslagimiz-erisime-acildi-x376/>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (CBIKO). (2023). ÜNİVERİ Database. <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/uni-veri>

- Wasti, S. A. ve Önder, Ç. (2021). Employee trust in organizations across cultures: A multilevel model. N. Gillespie, C. A. Fulmer & R. J. Lewicki (Ed.), *Understanding trust in organizations*, içinde (s. 334-358). Routledge.
- Williams, K. G. ve Kolupke, J. (1986). Psychology and literature: An interdisciplinary approach to the liberal curriculum. *Teaching of Psychology*, 13(2), 59-61.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023). Yükseköğretime yönelik istatistikler. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2021a). Eğitim Öğretim Dairesi Başkanlığı, Yüksek Lisans Programı Açmak için Başvuru Formatı. <http://web.archive.org/web/20210130002505/https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yukseklisans>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2021b). Eğitim Öğretim Dairesi Başkanlığı, Yüksek Lisans Programı Açmak için Başvuru Formatı. <http://web.archive.org/web/20210131002207/https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/doktora-programi-acma-olcutleri>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2023). Psikoloji Programı Bulunan Tüm Üniversiteler. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10169>

Çıkar Çatışması Bildirimi

Araştırmacılar bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması olmadığını belirtir.

Summary

Is Quantity Getting Over Quality? Graduate Study in Psychology in Türkiye

Fatma Yaşın-Tekizoğlu¹
Ankara Medipol University

Sami Çoksan²
Erzurum Technical University

Aslı Göncü-Köse³
Çankaya University

Psychology graduate programs in Türkiye are among the most preferred fields of graduate study and this demand leads to a rapid increase in psychology graduate programs day by day. However, the current number of psychology graduate programs is not known. Additionally, while the popularity of psychology leads universities to open master's or doctoral programs continuously, it is not known how well the programs meet the criteria determined by CoHE for opening graduate programs. CoHE does not have official data regarding the quality and quantity of graduate programs in psychology in Türkiye which may guide future educational policies. Although there are some examples of publications that provide information on the quality and quantity of graduate psychology programs in their countries (Norcross et al., 2005), no single publication includes that information in Türkiye. Therefore, the current study aims to make a detailed examination of current graduate programs in psychology in Türkiye. More specifically, we examined the number of graduate programs in Türkiye, the distribution of the fields of psychology among the existing programs, and the qualifications of the academic staff in graduate programs in psychology.

Method

Sample

We examined all universities ($N = 206$) in Türkiye. Eighty universities (33 state universities and 47 foundation universities⁸) had at least one graduate program that APA refers to as a psychology subfield⁹. A total of 249 graduate programs in psychology were offered at these universities, and 245 of these programs were active at the time of data collection. All analyses were conducted on these 245 programs.

Procedure

We first examined the list of universities in Türkiye published by CoHE. At the time of data collection (i.e., 2020-2021 academic year), there were 206 universities in Türkiye, two of which did not carry out the education process. Second, by examining the web pages of all graduate programs of all universities and the web pages of psychology departments, we determined universities with graduate programs in psychology subfields. Third, to obtain the education and expertise information of the faculty members working in these programs, we examined the websites of the related graduate programs. The information of 36% of the faculty members was accessed in this way¹⁰. If there was no academic staff information on the website, or it was missing or outdated, we used the YÖKAKADEMİK database, where CoHE shares various data on all academics in Turkish universities. The information of 59% of the faculty members was accessed in this way. If we could not obtain information about the faculty member's field of expertise after screening these two sources, we used the Thesis Center of CoHE, which is a database where CoHE shares various data on the master's or doctoral theses of many academicians, and we determined the expertise of the faculty members. The information of 4% of the faculty members was accessed in this way.

Despite all this research, if we could not access the graduate program staff or any information regarding a faculty member, we looked at the Google cached versions of all the pages of the university's website (< 1%). If we could not obtain enough information, we finally examined the archived pages of the graduate program in the last two years from the web.archive.org website (< 1%). Despite this, if we could not access the information, we stated in the dataset that we could not access this information.

8 There are two types of universities in Türkiye. The first is the state universities, which are established and financed by the government. The second is foundation universities established and financed by the relevant foundation based on the fees paid by the students enrolled in the university and the services university sells. These universities are similar to the type of university in the USA where students continue their education by paying a fee.

9 Although psychological counseling and guidance is expressed as a psychology subfield by APA, this program is a separate undergraduate program operating in the Faculties of Education in Türkiye (please see Discussion part for detailed information). The graduate program of this program does not offer a traditional counseling psychology curriculum in Türkiye. Therefore, psychological counseling and guidance graduate programs opened in Faculties of Education were not included in this study.

10 Since the same academician was assigned to more than one program, the frequencies could overlap. Hence, only percentages are given over the total (where each academic staff is counted as a single frequency).

According to CoHE regulations, to open a master's program in a department, it is required to have at least three faculty members, two of whom are (at least) associate professors. On the other hand, to open a doctoral program in a department, the requirement is to have at least six faculty members, three of whom are full professors or two of whom are full professors, and one of whom is an associate professor. The doctorate or associate professorship¹¹ of these faculty members must be in the field of the graduate program to be offered. Master's and doctoral programs opened even though they do not meet these criteria, were coded as the programs that education was not given by an appropriate number of faculty members who have expertise in the relevant field. Using this process, we collected data from January to April 2021. We also preregistered the current study (please see https://osf.io/3famh/?view_only=6d61824ef-627401da4d8c3e92a4a2fde) and used Jamovi 1.6.23 for all descriptive statistics.

Results

The findings revealed that 76 universities provided master's programs in at least one subfield of psychology in Türkiye. These universities offered a total of 182 different master's programs and 65 different doctoral programs. Detailed information on the master's and doctoral programs in psychology subfields in Türkiye is presented in Table 1.

Information on the expertise of faculty members working in a psychology master's or doctoral program and who have completed their doctorate in a subfield of psychology is presented in Table 2.

Education in 86 master's programs in 34 universities and 42 doctoral programs in 16 universities were given by faculty members who were experts in their fields. In 92 master's programs in 44 universities, education was provided by faculty members who did not have expertise in the relevant field¹². In 19 doctoral programs in 18 universities, education was given by faculty members who did not have expertise in the relevant field. Detailed information is presented in Table 3.

Despite being a psychology subfield, 18 master's programs were offered by different departments from psychology. Although nine doctoral programs were in a subfield of psychology, they were opened under different departments. Detailed information on the graduate programs opened under different departments than psychology is presented in Table 4.

Discussion

In the present study, we aimed to analyze the numbers, structures, and faculty characteristics of graduate programs in psychology in Türkiye. As an expected trend, master's and doctoral programs in clinical psychology had the highest frequencies among the graduate programs. However, according to Norcross et al. (2005), the highest number of master's programs is in counseling psychology, followed by clinical psychology and industrial/organizational (I/O) psychology, respectively, in the USA. In contrast to the USA and many other countries, there is no graduate programs in the field of counseling psychology in Türkiye and we suggest that this field should be among the graduate education fields in near future in our country. Another critical point is that, although I/O psychology has the second rank among the master's programs in Türkiye, the number of active doctoral programs is only one. Moreover, the number of master's programs in I/O psychology is much smaller than those in other countries, especially those in the USA (Michalski et al., 2019; Norcross et al., 2005). Given that I/O psychology is among the most popular and highest-paid psychology professions, especially in Western countries, these findings reveal that I/O psychology has not been a highly endorsed field in both academia and practice in Türkiye yet. In addition, the scarcity of Turkish academicians in the field further contributes to the small number of master's and doctoral programs in I/O psychology (please see Table 2). Since there are very few graduate programs in this field in Türkiye, individuals prefer to go abroad (mainly to the USA) to get a master's or doctoral degree in I/O psychology. However, since I/O psychology is still undervalued in Türkiye, these people generally do not prefer to come back and work as academicians. This cycle further contributes to the small number of I/O graduate programs with expert faculty members in Türkiye.

Results showed that although the faculty of most of the doctoral programs in psychology had relevant expertise in the field of study, all or most of the faculty members had expertise in irrelevant disciplines in 19 out of 65 doctoral programs. Moreover, faculty members of the majority of the master's programs did not have expertise in the offered field of psychology. The fields of study of the above-mentioned faculty members ranged from Western Languages and Literature to Computer and Instructional Technologies. We acknowledge that psychology is an interdisciplinary field (e.g., Williams &

11 In Türkiye, there is an area of specialization for the doctorate degree, as well as a specialization for the title of associate professor. The sub-field in which the doctorate degree is obtained and the sub-field in which the title of associate professor is obtained does not have to be the same.

12 As stated above, these programs are expressed in this way because they do not comply with the criteria set by CoHE. For example, if the academic staff of a clinical psychology master's program does not consist of at least three faculty members, two of whom are associate professors (or full professors), whose doctorate or associate professorship is from clinical psychology, that program is specified here.

Table 1. Detailed Information on the Master's and Doctoral Programs in Psychology Subfields in Türkiye

Master's program	<i>f</i>	Doctoral Program	<i>f</i>
Clinical Psychology	67	Clinical Psychology	20
General Psychology	41	General Psychology	7
Industrial & Organizational Psychology	13	Social Psychology	7
Developmental Psychology	10	Developmental Psychology	6
Social Psychology	9	Experimental Psychology	5
Applied Psychology	5	Industrial & Organizational Psychology*	4
Cognitive Psychology	5	Cognitive Psychology	3
Experimental Psychology	5	Political Psychology	3
Family Counseling	3	Individual & Societal Psychology	2
Forensic Psychology	3	Religion Psychology	2
Health Psychology	3	Applied Psychology	1
Psychosocial Studies in Sport	3	Behavioral Neuroscience	1
Religion Psychology	3	Forensic Psychology	1
Addiction Psychology	2	Health Psychology	1
Couple & Family Therapy	2	Psychometry	1
Aviation Psychology	1	Traffic & Transportation Psychology	1
Cyber Psychology	1		
Educational Psychology	1		
Human Psychology & Communication	1		
Medical Psychology	1		
Neuropsychology	1		
Neurobiopsychology	1		
Neuropsychology	1		
Traffic & Transportation Psychology	1		
Total	182	Total	65

* The number of active programs is only one.

Kolupke, 1986), and research and practice in psychology require a multidisciplinary approach in most of the fields such as I/O and health psychology (e.g., Ragin, 2015). However, we classified the programs as “not having an appropriate number of faculty members who have expertise in the offered graduate program” by taking CoHE’s formal requirements about the issue. The findings of the present study showed that, in Türkiye, many graduate programs were allowed to open even though the formal faculty requirements enforced by CoHE were not met, at least in the field of psychology. It is anticipated that this process will have potential harm to psychology education and practice. Of course, the most important of these harms is that faculty members guide students incompletely or even incorrectly in an area in which they are not competent. Individuals who graduate from master’s or doctoral programs with a “specialist” degree, even though they have incomplete or incorrect information, will have the potential to not benefit their clients and even harm them, consciously or unconsciously. Another

harm of such programs is that students studying in a master’s or doctoral program are deprived of their right to receive a more qualified education by spending the same amount of effort and in the same period of time.

The findings revealed that 18 master’s and nine doctoral programs in psychology were opened by various departments, including psychiatry, educational sciences, communication, labor economics and industrial relations, theology, politics and public administration, and sociology. To illustrate, clinical psychology master’s programs were offered by psychiatry departments of Faculties of Medicine, work psychology master’s programs were opened by labor economics and industrial relations departments, and religion psychology master’s programs were offered by the departments of theology. Moreover, all of the doctoral programs in political psychology in Türkiye were opened by the departments of politics and public administration. Interestingly, one of the labor economics and industrial relations departments even offered a doctoral program in general psychology.

Table 2. Field of Expertise of Faculty Members Working in Master's or Doctoral Programs in a Subfield of Psychology

Master's Program		Doctoral Program	
Expertise	<i>f</i>	Expertise	<i>f</i>
General Psychology	143	General Psychology	80
Clinical Psychology	57	Clinical Psychology	27
Social Psychology	25	Social Psychology	14
Experimental / Cognitive Psychology	21	Experimental / Cognitive Psychology	11
Developmental Psychology	16	Developmental Psychology	7
Applied Psychology	9	Applied Psychology	6
Educational Psychology	7	Educational Psychology	3
Industrial & Organizational Psychology	5	Psychometry	3
Religion Psychology	4	Religion Psychology	2
Family Therapy	4	Industrial & Organizational Psychology	2
Psychometry	4	Biopsychology	1
Biopsychology	1	Health Psychology	1
Intercultural Psychology	1		
Neuropsychology	1		
Health Psychology	1		
Sport & Training Psychology	1		
Traffic & Transportation Psychology	1		

Concerning our findings that even departments and graduate schools of psychology do not have enough qualified faculty members, it is not plausible to assume that these departments have qualified academic staff to teach these fields of psychology. Therefore, these results reveal that although there are rules and regulations determined by CoHE regarding graduate education in Türkiye, they are ostensible rules since they are not applied to every institution and CoHE cannot fully provide the necessary monitoring mechanism even when the rules it sets are correct. In other words, CoHE, which is the institution that determines the minimum criteria for opening graduate programs, can approve the opening of programs that do not comply with the rules it has set.

In conclusion, the present study revealed that the number of graduate programs in psychology excessively increased in Türkiye in the last two decades. Similar to other countries, clinical psychology is among the most popular graduate fields of study. However, other globally popular fields such as I/O psychology and developmental psychology are underrepresented among these programs mainly due to the scarcity of qualified academic staff. On the other hand, the increase in the number of graduate programs seems to be negatively related to the quality of these programs since faculty teaching in the majority of master's programs and some of the doctoral programs do

not have expertise in relevant areas. Moreover, several graduate programs in psychology are opened by other departments. We hope that the present study inspires other researchers to conduct relevant studies to examine the characteristics of graduate as well as undergraduate programs in psychology in the future in an attempt to determine the situation. The present study and future studies on the topic are hoped to provide researchers as well as educational authorities such as CoHE information and guidance that may help them improve the future policies and practices regarding psychology education in Türkiye.

Table 3. Fields of Expertise of Faculty Members in Programs that Opened Psychology Graduate Programs Although They Did Not Have Appropriate Faculty Qualifications According to CoHE Regulations

Master's program	<i>f</i>	Doctoral Program	<i>f</i>
Psychology-related expertise		Psychology-related expertise	
General Psychology	40	General Psychology	17
Clinical Psychology	19	Clinical Psychology	13
Social Psychology	8	Experimental & Cognitive Psychology	3
Experimental Psychology	4	Social Psychology	3
Educational Psychology	4	Religion Psychology	1
Industrial & Organizational Psychology	2	Industrial & Organizational Psychology	1
Developmental Psychology	1	Educational Psychology	1
Applied Psychology	1	Health Psychology	1
Health Psychology	1		
Other-related expertise		Other-related expertise	
Psychiatry	78	Psychiatry	22
Forensic Sciences	18	Business, Management, Public Administration & Related Sciences	12
Psychological Counseling & Guidance	16	Labor Economics & Industrial Relations	10
Educational Sciences	15	Forensic Sciences	9
Philosophy, Theology & Related Sciences	11	Philosophy, Theology & Related Sciences	8
Business, Management, Public Administration & Related Sciences	10	Political Sciences	5
Biological Sciences	4	Sociology	5
Labor Economics & Industrial Relations	6	Educational Sciences	5
Neurosciences	5	Psychological Counseling & Guidance	3
Physiology	3	Biology	1
Internal Medicine	2	Environmental sciences	1
Organizational Behavior	2	Consultant Training	1
Western Languages & Literature	1	Law	1
Computer & Instructional Technologies	1	Neurology	1
Pharmacology	1	Organizational Behavior	1
Communication Sciences	1	Medical Pharmacology	1
Social Work	1		
Sociology	1		
Emergency Medicine	1		
Sport Sciences	1		

Note. We could not find the information of 41 faculty members in master's programs and 15 faculty members in doctoral programs in any database we examined.

Table 4. Detailed Information on the Graduate Programs Opened under Different Departments than Psychology in Türkiye

Master's Programs			
Department	f_{total}	Offered program	f
Psychiatry	6	Clinical Psychology	6
Labor Economics & Industrial Relations	4	Work Psychology & Human Resources	2
		Management & Work Psychology	2
Theology	3	Religion Psychology	3
Sport Sciences	2	Psychosocial Areas in Sport	2
Educational Sciences	1	Educational Psychology	1
Communication	1	Human Psychology & Communication	1
Health Sciences	1	Health Psychology	
Doctoral Programs			
Politics & Public Administration	3	Political Psychology	3
Theology	2	Religion Psychology	2
Sociology	1	Individual & Societal Psychology	1
Psychiatry	1	Clinical Psychology	1
Educational Sciences	1	Individual & Societal Psychology	1
Labor Economics & Industrial Relations	1	General Psychology	1

Note. We could not find the information about the aviation psychology master's program.